

8. september 2009

EESTI 2009. AASTA II KVARTALI MAKSEBILANSI KOMMENTAAR

(Esmaste andmete põhjal)

- Üleilmse majanduskriisi jätkumine ning sellega kaasnenud nõrk välis- ja sisenõudlus avaldasid olulist mõju maksebilansi jooksevkontole. Viimased kümme aastat sügavas puudujäägis olnud jooksevkonto jõudis ülejääki, mis moodustas 2009. aasta II kvartalis 2,6 miljardit krooni ehk 4,9% SKPst (vt tabel 1 ja joonis 1)¹.
- Jooksevkonto ülejääk tekkis eelkõige kiiresti vähenenud kaubavahetuse puudujäägi tõttu. Vähemal määral avaldas mõju ka kõigi teiste alamkontode (teenused, tulu ja jooksevülekanDED) saldode paranemine.
- SKP otseste komponentide, kaupade ja teenuste eksport ületas nende importi ning ülejääk suhtena SKPsse moodustas 8,1%. Kaupade ja teenuste eksport kahanes aeglasemas tempos kui nende import.
- Finantskontol toimus välisnõuete ja -kohustuste muutumise tulemusena tagasihoidlik kapitali netoväljavool.
- Maksebilansi kulla- ja välisvaluutareserv kasvas 1,2 miljardi krooni võrra.

Maksebilansi kaupade konto puudujääk vähenes II kvartalis majandussurutise tingimustes veelgi. Kui aasta tagasi ulatus väliskaubanduse puudujääk ligi 8 miljardi kroonini, siis 2009. aasta II kvartalis oli see vaid 1 miljardi krooni suurune ja moodustas sama kvartali SKPst 2%. Väliskaubanduse puudujäägi vähenemisele avaldas suurimat mõju transpordivahendite ning masinate ja seadmete kaubavahetus. Kaupade väljavedu jooksevhindades oli 25 miljardit krooni, kahanedes aastataguse perioodi suhtes 28%. Sissevedu ulatus 26 miljardi kroonini, vähenedes 38%. Käesoleva aasta I kvartali suhtes suurenes kaubaeksport 8% ja -import 1%.

Nii kaupade välja- kui ka sissevedu vähenes kõigi olulisemate kaubagruppide arvestuses, välja arvatud mineraalsete toodete eksport, mis kasvas 10%. Ekspordi kahanemist aastataguse perioodiga võrreldes mõjutasid enim masinad-seadmed, metallid ja metalltooted ning puit ja puittooted. Import vähenes enim masinate-seadmete, transpordivahendite ja metallide osas. Väliskaubanduse saldo oli ülejäägiga puidu ja puittoodete ning mööbli ja muude tööstuskaupade grupil.

Peamise väliskaubanduspartneri Euroopa Liidu osa Eesti kaubavahetuses hõlmas 68% kaupade väljaveost ning 78% sisseveost. Suurimad ekspordipartnerid olid Soome, Rootsi, Läti, Venemaa ja USA, impordipartnerid aga Soome, Leedu, Venemaa, Saksamaa, Läti ja Rootsi.

Suhteliselt hästi on majandussurutise tingimustes läinud **teenuste väliskaubanduse kontol**, mille ülejääk kasvab mõnevõrra võrreldes eelmise aasta sama perioodiga, ulatudes 5,5 miljardi kroonini. Esimese kvartaliga võrreldes suurenes teenuste ülejääk poole võrra. Teenuste eksport vähenes aastaga 10% ja import 19%. Kolm olulisemat liiki teenused olid endiselt veo-, reisi- ja muud äriteenused. Neist kahe, veo- ja muude teenuste ülejääk

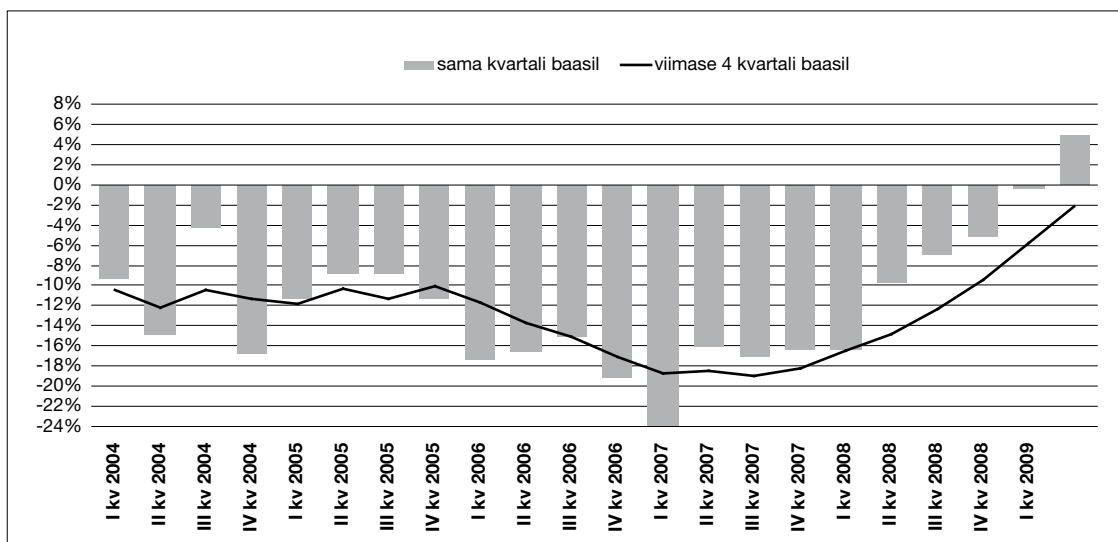
¹ Jooksevkonto reinvesteeritud tuluta, mille puhul reaalsel rahaliikumist ei toimu, oli ülejäägiga 7,7% sama kvartali SKPst.

Tabel 1. Eesti maksebilanss (mln kr)

Kirje	2006	2007	2008					2009	
	Kokku	Kokku	I	II	III	IV	Kokku	I	II
Jooksevkonto	-35 010,1	-43 538,7	-9 670,0	-6 328,7	-4 402,6	-3 152,1	-23 553,4	-188,7	2 623,3
Kaubad ja teenused	-25 005,4	-28 586,2	-4 157,9	-2 418,3	-1 666,7	-2 469,0	-10 711,9	820,4	4 375,4
Kaubad	-37 366,1	-43 581,0	-7 768,6	-7 551,5	-7 009,5	-7 051,7	-29 381,3	-2 778,9	-1 139,8
kreedit (FOB)	121 430,6	126 534,2	31 811,4	35 045,5	34 725,2	31 978,7	133 560,8	23 428,3	25 326,4
deebet (FOB)	-158 796,7	-170 115,3	-39 580,0	-42 597,0	-41 734,7	-39 030,3	-162 942,0	-26 207,3	-26 466,2
Teenused	12 360,7	14 994,8	3 610,7	5 133,2	5 342,7	4 582,7	18 669,4	3 599,3	5 515,2
kreedit	43 610,5	50 065,4	11 839,7	13 922,4	15 303,9	14 174,1	55 240,1	10 642,7	12 604,3
deebet	-31 249,8	-35 070,6	-8 229,0	-8 789,2	-9 961,2	-9 591,4	-36 570,7	-7 043,4	-7 089,2
Tulu	-10 766,2	-16 575,0	-5 493,0	-4 533,0	-3 494,4	-2 350,9	-15 871,4	-1 335,5	-2 619,8
kreedit	13 558,1	19 093,3	4 296,0	4 392,8	5 452,8	3 255,0	17 396,6	2 992,6	2 162,3
deebet	-24 324,3	-35 668,4	-9 789,0	-8 925,9	-8 947,2	-5 605,9	-33 268,0	-4 328,1	-4 782,1
Jooksevülekanded	761,5	1 622,5	-19,2	622,6	758,6	1 667,8	3 029,8	326,5	867,8
kreedit	6 568,5	7 610,8	1 674,6	1 721,6	1 823,0	3 001,4	8 220,7	1 888,2	1 683,9
deebet	-5 806,9	-5 988,3	-1 693,8	-1 099,0	-1 064,5	-1 333,6	-5 190,8	-1 561,8	-816,1
Kapitali- ja finantskonto (reservvarata)	41 431,3	42 261,0	11 456,3	8 932,0	4 162,8	8 258,4	32 809,5	-1 791,2	-555,0
Kapitalikonto	4 515,8	2 561,0	340,9	574,9	621,2	975,0	2 511,9	627,0	797,1
Finantskonto	36 915,4	39 700,0	11 115,4	8 357,1	3 541,7	7 283,4	30 297,6	-2 418,2	-1 352,1
Otseinvesteeringud	8 613,1	11 344,1	4 405,2	1 296,8	1 779,0	1 831,5	9 312,5	167,8	-3 172,7
Välismaal	-13 790,4	-19 912,0	-4 734,3	-1 884,1	-2 996,6	-1 685,1	-11 300,1	-2 698,1	-3 254,6
Eestis	22 403,6	31 256,1	9 139,4	3 180,9	4 775,6	3 516,6	20 612,5	2 865,9	81,9
Portfelliinvesteeringud	-16 476,5	-5 558,2	1 645,4	2 428,9	-1 910,8	5 691,0	7 854,5	-259,5	-5 861,6
Nõuded	-15 206,7	-8 440,6	1 572,0	3 288,7	-1 551,1	7 330,3	10 639,9	652,4	-5 396,3
Omandiväärtpaberid	-4 569,2	-7 688,8	1 539,9	947,6	-57,6	1 672,5	4 102,5	183,4	-247,3
Võlaväärtpaberid	-10 637,5	-751,8	32,1	2 341,1	-1 493,5	5 657,8	6 537,4	469,0	-5 149,0
Kohustused	-1 269,8	2 882,4	73,4	-859,8	-359,7	-1 639,2	-2 785,4	-912,0	-465,3
Omandiväärtpaberid	3 731,8	3 533,3	-1 007,7	-235,7	-471,8	-1 700,1	-3 415,3	-410,0	-109,3
Võlaväärtpaberid	-5 001,6	-650,9	1 081,1	-624,1	112,1	60,9	629,9	-502,0	-356,1
Tuletisinstrumentid	78,5	-797,8	792,0	-7,6	-579,3	623,2	828,5	160,1	314,7
Nõuded	-180,9	-883,4	812,5	-56,8	-233,3	152,2	674,6	163,2	132,4
Kohustused	259,4	85,6	-20,5	49,2	-346,0	471,0	153,9	-3,1	182,3
Muud investeeringud	44 700,3	34 711,9	4 272,9	4 639,0	4 252,8	-862,4	12 302,2	-2 486,6	7 367,6
Nõuded	562,4	-22 289,4	-1 867,9	-236,6	875,8	-4 433,2	-5 662,0	7 634,3	11 941,7
Pikaajalised	-3 052,9	-2 509,2	-803,5	-342,6	-307,4	238,0	-1 215,4	264,0	101,1
Lühiajalised	3 615,3	-19 780,2	-1 064,5	105,9	1 183,2	-4 671,3	-4 446,6	7 370,3	11 840,6
Kohustused	44 137,9	57 001,3	6 140,8	4 875,6	3 377,0	3 570,8	17 964,2	-10 120,9	-4 574,1
Pikaajalised	17 690,5	32 869,7	800,3	1 901,4	637,1	-180,6	3 158,3	1 798,7	-2 359,4
Lühiajalised	26 447,4	24 131,6	5 340,5	2 974,2	2 739,9	3 751,4	14 805,9	-11 919,6	-2 214,7
Vead ja täpsustused	1 106,1	2 679,6	162,6	1 115,7	-1 688,1	-976,6	-1 386,4	-310,4	-884,3
Üldbilanss	7 527,3	1 401,9	1 948,9	3 719,0	-1 927,8	4 129,7	7 869,7	-2 290,3	1 184,1
Reservvara	-7 527,3	-1 401,9	-1 948,9	-3 719,0	1 927,8	-4 129,7	-7 869,7	2 290,3	-1 184,1

kasvas aastataguse perioodiga võrreldes. Samuti suurenes väiksema käibega side- ning arvuti- ja infoteenuste ülejääk. Ehitusteenuste varasem suur ülejääk kahanes oluliselt. Suurim positiivne saldo oli Eestil Soome, Venemaa ja Rootsi ning suurim negatiivne saldo Küprosega.

Tulu netoväljavool oli 2009. aasta II kvartalis ligi kaks korda väiksem kui aasta varem ning ulatus 2,6 miljardi kroonini. Selle tingis põhiliselt äriühingute kasumite kahanemine, kahjumite suurenemine ning dividendide väljavõtmine, mis omakorda vähendas reinvesteeringut tulu. Eesti residentide välismaal teenitud tulu kahanes aastaga poole ning eelmise kvartaliga võrreldes veerandi võrra. Mitteresidentide Eestis teenitud tulu vähenes aastaga enam-vähem samas tempos, eelmise kvartaliga võrreldes aga kasvas 11%. Suurema osa välismaal teenitud investeeringust said finantsvahenduse ning väiksemal määral veonduse, laenduse ja side valdkonna investorid. Samas kinnisvara, rentimise ja äritegevuse investorid said märkimisväärse kahumi. Kolmveerand mitteresidentide investeeringust Eestis teeniti finantsvahendusest.

Joonis 1. Jooksevkonto saldo SKP suhtes

Laekunud **jooksev- ja kapitaliülekanded** suurenesid eelmise aasta sama kvartaliga võrreldes 6%, lähetatud ülekanded aga vähenesid 28%. Selle tulemusena kasvas jooksev- ja kapitaliülekannete ülejääk, mis ulatus vastavalt 0,9 ja 0,8 miljardi kroonini.

2009. aasta I kvartalis alanud kapitali mõõdukas netoväljavool jätkus ka II kvartalis ning **finantskonto** puudujäägiks kujunes 1,4 miljardit krooni. Kapitali netoväljavool toimus põhiliselt portfelliinvesteeringute ja otseinvesteeringutena, muu investeeringukapitali puhul olid Eestisse saabuvad finantsvood teistesse riikidesse suunatud finantsvoogudest suuremad.

Otseinvesteeringute väljavool ületas II kvartalis üle pika aja nende sissevoolu ning netoväljavool suurenes 3,2 miljardi krooni võrra. Välismaised otseinvesteeringud Eestisse kahanesid järsult ja ulatusid vaid 0,1 miljardi kroonini. Eesti residentide otseinvesteeringud välismaale moodustasid aga 3,3 miljardit krooni. Kui välismaised otseinvesteeringud Eestisse vähenesid eelmise kvartaliga võrreldes ligi 2,8 miljardi krooni võrra, siis Eesti otseinvesteeringud välismaale suurenesid viiendiku võrra.

Eestisse tehtud otseinvesteeringutest moodustasid investeeringud aktsia- ja osakapitali (põhiliselt töötleva tööstuse ning kinnisvara, rentimise ja äritegevuse ettevõtetesse) 1,6 miljardit krooni ja reinvesteeringut 0,8 miljardit krooni. Samas suurendasid välismaised otseinvesteeringud (valdavalt Rootsist, Norrast ja Suurbritanniast) oma Eestis asuvatelt otseinvesteeringuettevõtetelt (põhiliselt muude sektorite ettevõtetelt) võetud laenu mahtu 2,4 miljardi krooni võrra. Välismaale paigutatud otseinvesteeringute suurenemise taga oli põhiliselt finantsvahenduse ning kinnisvara, rentimise ja äritegevuse investorite poolt oma välismaistele tütar- ja sidusettevõtetele antud laenu kasv (suurem osa nendest investeeringutest läks Lätti).

Portfelliinvesteeringute netoväljavool oli 5,9 miljardit krooni. Nõuded kasvasid 5,4 ning kohustused vähenesid 0,5 miljardi krooni võrra. Nõuete suurenemine puudutas peamiselt krediidiasutusi, mille rahaturuinstrumentide nõuded kasvasid 6,1 miljardi krooni võrra. Samas valitsemissektori võlakirjade nõuded kahanesid 1,2 miljardi krooni võrra. Kohustusi vähendasid peamiselt muud sektorid ning valdavalt võlakirjade osas.

Tuletisinstrumentide netosissevool oli ligi 0,3 miljardit krooni.

Kui kahes eelnevas kvartalis toimus **muude investeeringute** mõningane netoväljavool, siis 2009. aasta II kvartalis oli muu kapitali puhul tegu viimase paari aasta suurima netosissevooluga, mis ulatus 7,4 miljardi kroonini. Nõuded vähenesid 11,9 ja kohustused 4,6 miljardi krooni võrra. Nõudeid vähendasid valdavalt krediitiasutused (laenud ning sularaha ja hoiused), kohustusi nii muud sektorid (laenud) kui ka krediitiasutused (sularaha ja hoiused).

Maksebilansi **kulla- ja välisvaluutareserv** kasvas 1,2 miljardi krooni võrra.

* * * * *

2009. aasta III kvartali maksebilanss avaldatakse Eesti Panga koduleheküljel (<http://www.eestipank.info>) 9. detsembril 2009 kell 12.

Avaldamisel või tsiteerimisel palume viidata allikale.

Eesti Panga rahvusvaheliste ja avalike suhete osakond